

Factsheet Re-integratie

November 2009

Raad voor
Werk en
Inkomen

Factsheet Re-integratie

Waarom een Factsheet re-integratie?

Het kabinet stelt jaarlijks een substantieel bedrag beschikbaar om uitkeringsgerechtigden en werklozen aan (regulier) werk te helpen. Met regelmaat wordt de vraag gesteld: *wordt dit geld wel effectief besteed?* Worden de middelen voldoende selectief ingezet? Gaat er geen publiek geld naar werkzoekenden die ook zonder ondersteuning hun weg naar de arbeidsmarkt wel kunnen vinden? Worden er niet te dure instrumenten ingezet?

Dit Factsheet probeert een antwoord op deze vragen te formuleren aan de hand van beschikbare informatie over uitgaven, doelstellingen, doelgroepen, doelmatigheid en effectiviteit.

Het doel van het re-integratiebeleid is om uitkeringsgerechtigden en niet-uitkeringsgerechtigde werkzoekenden toe te leiden naar regulier werk. Deze brede doelstelling kan uitgewerkt worden in vier concrete subdoelen:

1. bevorderen van arbeidsinpassing in regulier werk van uitkeringsgerechtigden en werklozen die dat niet op eigen kracht kunnen;
2. ondersteuning bij het verkleinen van de afstand tot regulier werk aan de uitkeringsgerechtigden en werklozen die dat niet op eigen kracht kunnen;
3. voorkomen van instroom in de uitkering en behoud van werkⁱ;
4. dienstverlening voor uitkeringsgerechtigden en werklozen die op eigen kracht regulier werk kunnen vinden (basisdienstverlening).ⁱⁱ

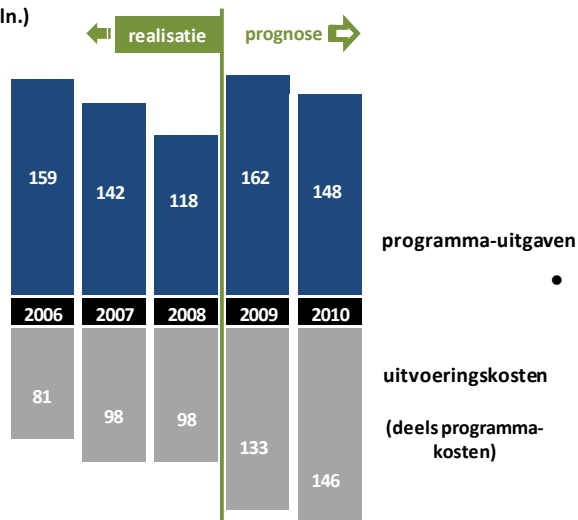
Dit Factsheet biedt een overzicht van wat er wel en niet bekend is over de mate waarin de inzet van genoemde middelen leidt tot het bereiken van deze doelen. Dit Factsheet geeft een macro beeld dat zo goed mogelijk is opgebouwd vanuit beschikbare gegevens – landelijke gegevens maar gedeeltelijk ook gegevens vanuit het lokale niveau. Hierbij past de kanttekening dat het macrobeeld niet altijd recht doet aan de veelal grote verschillen die er op het lokale niveau bestaan. Dit Factsheet is niet gericht op het maken van een vergelijking tussen UWV en het gemeentelijk domein, omdat daarvoor de doelgroepen, de wet- en regelgeving en de financieringssystematiek teveel van elkaar verschillen.

Hoewel er de afgelopen tijd stappen zijn gezet om gegevens te verzamelenⁱⁱⁱ is er nog veel niet bekend. Dit Factsheet is een eerste in een reeks welke de Raad voor Werk en Inkomen jaarlijks (elk najaar) wil publiceren. Dit eerste Factsheet laat hiermee tevens de agenda zien: wat zijn de witte vlekken? Welke gegevens moeten er de komende tijd nog meer verzameld worden om wél een volledig beeld te kunnen schetsen?

Wat weten we over uitgaven aan re-integratieondersteuning?

Uitgaven re-integratie WW

(x € 1 mln.)

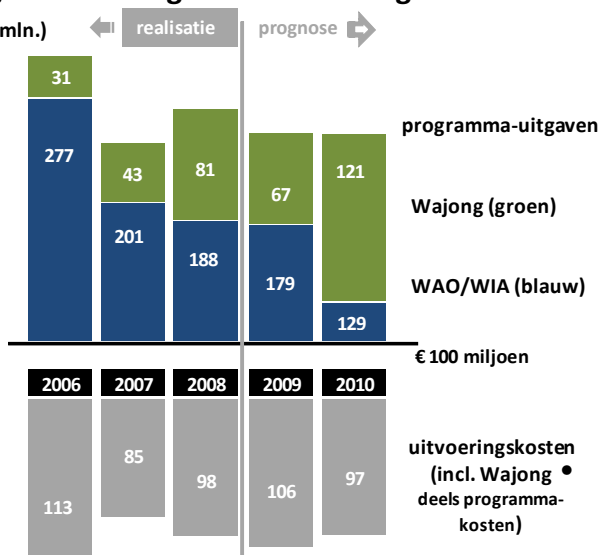
- De programma-uitgaven van UWV aan re-integratie WW zijn afgenomen in de periode 2006 – 2008: van € 159 naar € 118 miljoen.^{iv}

De uitvoeringskosten voor re-integratie vertonen een stijgend patroon: van € 81 naar € 98 miljoen. Dit hangt samen met de grotere inzet van de re-integratiecoaches bij de begeleiding van ontslagwerklozen (intensieve dienstverlening).

- De verwachting voor de komende jaren is een uitgavenstijging. De uitvoeringskosten re-integratie stijgen naar € 146 miljoen in 2010. De uitvoeringskosten worden met name besteed aan re-integratieactiviteiten van re-integratiecoaches. Formeel vallen deze kosten onder uitvoeringskosten, maar inhoudelijk zijn het eigenlijk programmakosten^v.

Uitgaven re-integratie Arbeidsongeschiktheid

(x € 1 mln.)

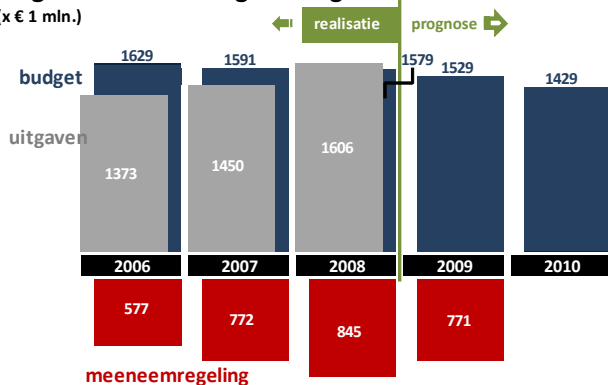
- De programma-uitgaven voor de premiegefinancierde arbeidsongeschiktheidsregelingen zijn in de periode 2006 – 2008 sterk afgenomen: van € 277 naar € 188 miljoen.^{vi} Dit hangt samen met de uitfasering van de herbeoordelingoperatie en de lagere instroom na de introductie van de WIA. De programma-uitgaven voor de Wajong zijn sterk gestegen van € 31 naar € 81 miljoen. In 2010 is € 34 mln. beschikbaar voor Wajong-trajecten en € 87 mln. voor voorzieningen en overige Wajong middelen.^{vii} De uitvoeringskosten re-integratie voor de arbeidsongeschiktheidsregelingen zijn licht gedaald na 2006 en bedragen € 98 miljoen in 2008.

De verwachting voor de komende jaren is een verdere daling van de programma-uitgaven voor de premiegefinancierde regelingen terwijl de Wajong uitgaven verder zullen stijgen. De totale uitvoeringskosten blijven ongeveer op het huidige peil.

- Het budget voor re-integratie binnen de WWB is na 2004 geleidelijk steeds verder afgenomen. Dit is afgesproken in het bestuursakkoord tussen rijk en gemeenten en correspondeert met de afname in het aantal uitkeringsgerechtigden. De afname van het budget zet na 2010 verder door: € 1329 miljoen in 2011 naar € 1258 miljoen in 2012.

Uitgavenontwikkeling re-integratiedeel WWB

(x € 1 mln.)

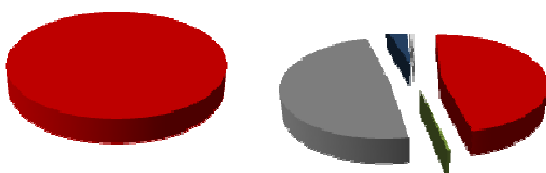
- De uitgaven van gemeenten aan re-integratie vertonen de laatste jaren daarentegen een stijgende trend. De uitgaven zijn in de periode 2006 – 2008 gestegen van € 1.373 mln. naar € 1.606 mln. Hiermee liggen de uitgaven in 2008 boven het budget van dat jaar. Deze stijging van de uitgaven zet naar verwachting in 2009 verder door.^{viii} In de eerste jaren na introductie van de WWB was er sprake van een sterke onderuitputting in het re-integratiebudget. Dit resulteerde tot 2008 in een sterke oploop in het bedrag dat gemeenten aan het eind van het jaar kunnen meenemen naar het volgende jaar: van € 577 mln. naar 2006 tot € 845 mln. naar 2008. Het bedrag dat gemeenten konden meenemen naar 2009 ligt met € 772 mln. enigszins lager en vanaf 2010 geldt dat gemeenten nog slechts 25% van het budget mogen meenemen.^{ix}

Programma-uitgaven 2008

UWV/WW inkoop trajecten (rood)

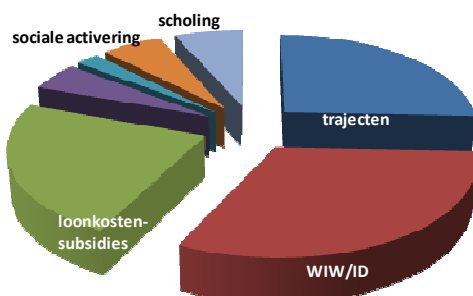
UWV/AO

werknemersvoorzieningen (grijs) en inkoop trajecten (rood)

- Behalve de middelen voor re-integratieondersteuning in de WWB beschikken gemeenten over aparte middelen voor uitvoeringskosten. Deze middelen zijn opgenomen in het Gemeentefonds (GF) en zijn niet apart geormerkt. Naar schatting^x komt de hoogte van het bedrag aan uitvoeringskosten re-integratie ongeveer overeen met 15% van de programma-uitgaven: in 2009 bedragen de uitvoeringskosten volgens deze schatting dan circa € 200 tot € 300 miljoen. Gemeenten variëren verder in de mate waarin ze begeleiding van werkzoekenden door de publieke klantmanagers vanuit het re-integratiebudget dan wel vanuit de uitvoeringsmiddelen (GF) bekostigen.

Uitgaven gemeenten in 2008

- UWV en gemeenten maken gebruik van verschillende instrumenten om mensen te ondersteunen naar werk/participatie. Behalve trajecten en modulaire diensten geeft UWW veel (€ 131 miljoen) uit aan voorzieningen voor arbeidsgehandicapte werknemers. WW programma-uitgaven re-integratie worden volledig besteed aan de inkoop van trajecten en modules (deelproducten).
- Gemeenten zijn niet minder gaan inkopen – wel meer modulair in plaats van trajecten. In plaats van de oude instrumenten voor gesubsidieerde arbeid maken gemeenten nu vooral gebruik van loonkostensubsidies.^{xi} Het aandeel van gesubsidieerde arbeid en loonkostensubsidies bedraagt nog steeds meer dan de helft van de uitgaven van gemeenten.^{xii}

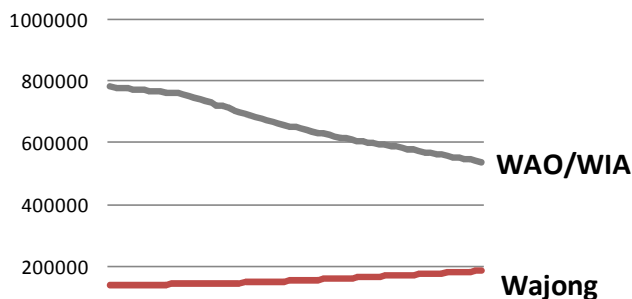
- Tot slot geven UWV en gemeenten ook geld uit aan het voorkómen dat mensen in één van de uitkeringsregelingen terecht komen.
 - Work First is een instrument dat door gemeenten veel gebruikt wordt: bij tweederde van de gemeenten wordt dit instrument regelmatig ingezet bij nieuwe instroom. 46% van de gemeenten geeft aan dat preventie van instroom een belangrijk element van Work First is.^{xiii}
 - Werknemers en werkgeversvoorzieningen voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten zorgen er vaak voor dat mensen geen beroep op de WW hoeven te doen.

Wat weten we NIET over uitgaven en budgetten?

- Een onderverdeling van de totale uitgaven aan re-integratieondersteuning naar de vier hierboven geformuleerde doelstellingen.

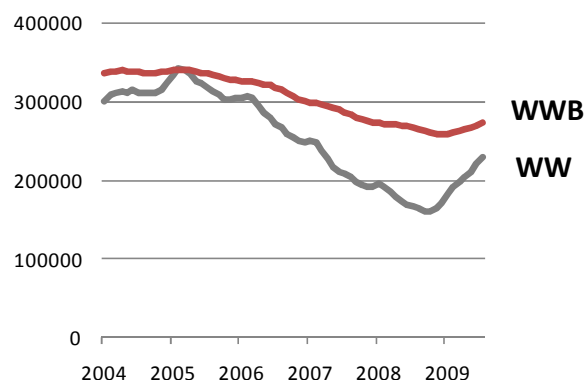
Wat weten we over het bereik van re-integratieondersteuning?

Volumeontwikkeling arbeidsongeschiktheid

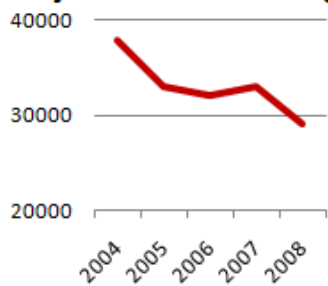
- Het aantal personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering is sterk afgenomen de laatste jaren. In de WAO is het aantal afgenomen van 785.000 in 2003 tot naar verwachting 538.000 in 2009. De enige uitzondering is het toegenomen aantal jonggehandicapten – dit is in dezelfde periode toegenomen van 138.000 naar 184.000 (prognose 2009).^{xiv}

Volumeontwikkeling WW en WWB

- In de WW en recenter eveneens in de WWB zien we een omslag. De verslechterde arbeidsmarktsituatie werkt vooralsnog sterker door in de WW dan in de WWB. Het aantal nieuwe WW uitkeringen loopt op van 242.000 in 2008 naar 362.000 in 2009^{xv}. Met enige vertraging zal de komende jaren ook een stijging bij de WWB optreden.

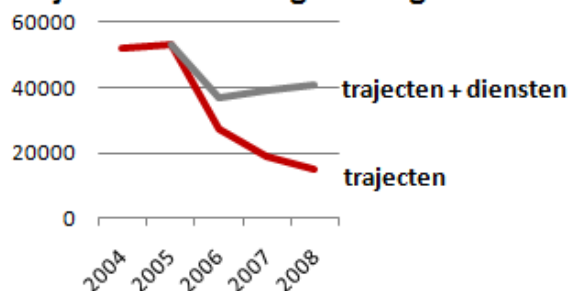
trajecten voor arbeidsgehandicapten

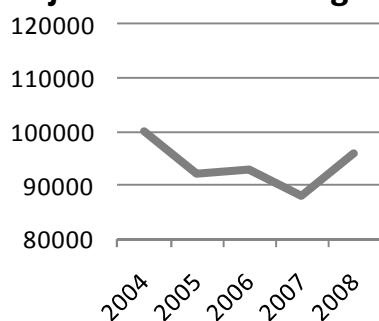
- Het totale aantal gestarte re-integratietrajecten is teruggelopen van circa 200.000 in 2004 naar 150.000 in 2008.

Het aantal trajecten voor arbeidsgehandicapten en vooral voor WW uitkeringsgerechtigden loopt terug. Voor deze laatste groep heeft dit met name te maken met de toename in inzet van modulaire diensten in combinatie met begeleiding door de re-integratiecoach van het UWV. In 2006 lag het aantal gestarte modulaire diensten nog op 9.544 en in 2008 was dit toegenomen tot 26.288 diensten. Wanneer we trajecten en modulaire diensten bij elkaar optellen dan ligt het aantal sinds 2006 betrekkelijk constant rond 40.000 per jaar.

trajecten voor WW gerechtigden

trajecten voor WWB gerechtigden

Vooraf ouderen krijgen minder snel een traject.

- Niet iedereen komt in aanmerking voor re-integratieondersteuning. Uit gegevens over 2008 valt af te leiden dat 21% van de WW gerechtigden (36.125 personen) en 48% van de bijstandgerechtigden (129.080 personen) op dat moment in een traject zat.^{xvi} Eerder onderzoek^{xvii} toont dat met name oudere uitkeringsgerechtigden veel minder kans maken om in de eerste 3 jaar een traject te krijgen – dit geldt zowel in de WW als in de WWB.

Een kwart van de bijstandpopulatie heeft een ontheffing maar gemeenten verschillen onderling sterk in de mate waarin ze re-integratie inzetten.

- Gemiddeld krijgt circa 25% van de bijstandgerechtigden een ontheffing van de arbeidsplicht.^{xviii} Maar tussen gemeenten zijn er wel grote verschillen. Amsterdam en Den Haag bijvoorbeeld, stellen meer mensen vrij van re-integratie dan Rotterdam en Eindhoven.^{xix}

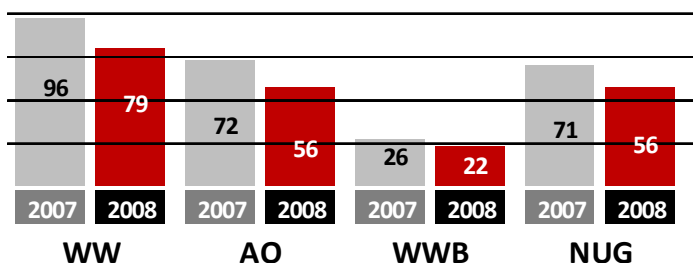
Wat weten we NIET over het bereik van re-integratieondersteuning?

- We weten niet in hoeverre iedereen die baat zou kunnen hebben bij re-integratieondersteuning ook daadwerkelijk bereikt wordt. Dit geldt vooral voor de grote groep voor wie regulier werk op korte termijn geen haalbaar doel is.

Wat weten we over de effecten (de bruto-effectiviteit)?

Hoeveel mensen vinden werk zonder re-integratieondersteuning?

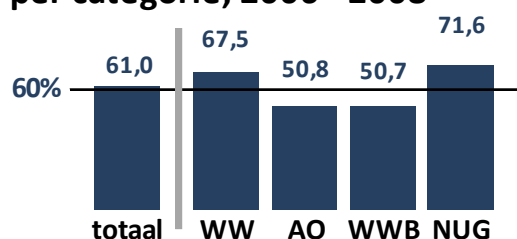
(x 1.000)

- Werk vinden zonder re-integratieondersteuning:* In 2008 hebben 213.000 mensen (uitkeringsgerechtigden en NUG) werk gevonden zonder re-integratieondersteuning. Het jaar daarvoor waren dit 266.000 mensen.^{xx} Ongeveer een derde van het totaal aantal mensen die vanuit een inschrijving bij het CWI^{xxi} werk vindt start in een uitzendbaan; dit is voor veel mensen de opstap naar een duurzaam dienstverband.^{xxii} Er vinden weinig bijstandgerechtigden werk zonder re-integratieondersteuning: in 2008 circa 22.000. De meeste uitstroom naar werk (79.000) is vanuit de WW. Vanuit de arbeidsongeschiktheidsregelingen hebben in 2008 56.000 mensen zonder re-integratieondersteuning werk gevonden, evenveel als het aantal niet-uitkeringsgerechtigden (NUG) dat zelfstandig werk heeft gevonden. Het aantal mensen dat zonder re-integratieondersteuning werk vindt, is van belang voor doelstelling 4: 'Dienstverlening voor uitkeringsgerechtigden en werklozen die op eigen kracht regulier werk kunnen vinden'.

uitstroom naar werk

per categorie, 2006 - 2008

- Van de mensen die in 2005 met re-integratieondersteuning zijn gestart is 56,1% binnen 24 maanden aan het werk. Van degenen die in 2006 gestart zijn met re-integratieondersteuning is 61% (al dan niet tijdelijk) binnen twee jaar aan het werk.^{xxiii} Veel mensen blijven echter wel gedeeltelijk afhankelijk van een uitkering. Van de groep die in 2006 re-integratieondersteuning ontvingen is 33,8% volledig uit de uitkering. Het zijn vooral de arbeidsgehandicapten die gedeeltelijk afhankelijk blijven van een uitkering. Slechts 6% vindt binnen 24 maanden werk en is daarnaast ook nog eens volledig uit de uitkering.

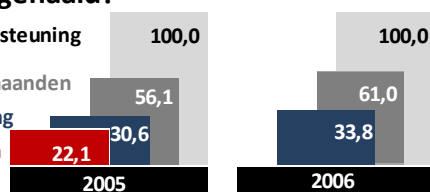
Wordt de 60% norm gehaald?

start met re-integratieondersteuning

start een baan binnen 24 maanden

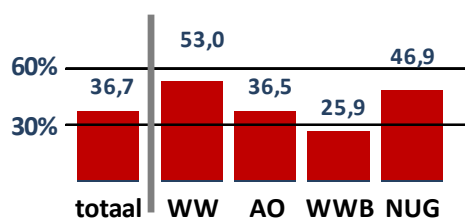
volledig uit de uitkering

waarvan duurzaam

- Met een uitstroompercentage van 61 wordt voldaan aan de 60% norm. Dit is de prestatie-indicator van het Ministerie van SZW voor de volgende *doelstelling*: 'Het bevorderen van arbeidsinpassing in regulier werk van uitkeringsgerechtigden en werklozen die dit niet op eigen kracht

duurzame uitstroom naar werk per categorie, 2005 - 2008

Er zijn nog nauwelijks geaggregeerde gegevens over doelstelling 2.

kunnen.' Voor de verschillende doelgroepen wisselt het beeld ten opzichte van de norm. Een kanttekening is wel dat *iedere* uitstroom naar werk wordt meegeteld in het resultaat – dit geldt bijvoorbeeld ook voor deeltijdwerk met een beperkt aantal uren per week.

- Het streven is vooral *duurzame* uitstroom naar werk te realiseren (minimaal 6 maanden achtereen aan het werk). Dit heeft het CBS gemeten voor de groep die in 2005 re-integratieondersteuning ontving en die tot en met medio 2008 is gevolgd. Dan blijkt dat 36,7% duurzaam aan het werk is, waarvan 22,1 procentpunt duurzaam naar werk én volledig uit de uitkering. Vooral de WW gerechtigden slagen er in duurzaam werk te vinden (53%). Het andere uiterste zijn de bijstandgerechtigden – van deze groep slaagt slechts een kwart (25,9%) er in om duurzaam werk te vinden.^{xxiv}
- Niet alle re-integratieondersteuning is gericht op uitstroom naar regulier werk. Gemeenten zetten ook instrumenten in gericht op het verkleinen van de afstand tot de arbeidsmarkt (stijgen op de re-integratie/participatieladder). In Amsterdam bijvoorbeeld werd 57% van het totale re-integratiebudget in 2008 ingezet voor instrumenten die niet op werk waren gericht.^{xxv} Er zijn op dit moment nog geen landelijke resultaten bekend over de volgende *doelstelling*: 'Ondersteuning bij het verkleinen van de afstand tot regulier werk voor uitkeringsgerechtigden en werklozen die dit niet op eigen kracht kunnen'. Gemeentelijke studies bieden op dit terrein wel enig inzicht. Een onderzoek van de gemeente Utrecht laat bijvoorbeeld zien dat 71% van de trajecten succesvol wordt afgesloten wanneer ook andere resultaten zoals maatschappelijke participatie worden meegeteld.^{xxvi} En uit gegevens van de gemeente Amersfoort blijkt dat 37% van de mensen een beweging in opwaartse richting op de re-integratieladder heeft gemaakt in 2007-2008.^{xxvii}
- 19 gemeenten zijn bezig de participatieladder te implementeren, om daarmee de resultaten van het participatiebeleid te monitoren.

Wat weten we NIET over de (bruto-) effecten van re-integratie?

- Landelijke gegevens over het effect van re-integratieondersteuning in termen van het verkleinen van de afstand tot regulier werk (subdoelstelling 2) ontbreken. Het Ministerie van SZW verwacht hierover in de loop van 2010 te kunnen rapporteren.

Wat weten we over het verband tussen re-integratie en de effecten?

De diagnosestelling en de timing en 'targeting' van trajecten is belangrijk. Dit geldt voor de WW...

- Voor WW uitkeringsgerechtigden geldt dat de netto-effectiviteit van trajecten (de mate waarin het resultaat verbetert als gevolg van het traject) gemiddeld hoger ligt wanneer ze niet te snel worden ingezet. Verder is het netto-effect van een traject groter voor mensen in de leeftijdscategorie tussen 35 en 55 jaar, voor allochtonen en voor mensen met minimaal een startkwalificatie. Dit wil niet zeggen dat re-integratie voor de overige groepen, zoals ouderen (ouder dan 55 jaar) en mensen zonder een startkwalificatie, niet effectief kán zijn. Het is mogelijk dat voor deze groepen gewoon niet de juiste instrumenten worden ingezet.^{xxviii}

... en dit geldt ook voor de WWB.

- Voor bijstandgerechtigden geldt gemiddeld genomen juist dat een snelle inzet van ondersteuning belangrijk is. Voor mensen die korter dan 1 jaar in de WWB zitten verhoogt een traject de kans op uitstroom naar werk met 2,5 procentpunt. Voor de groep die tussen 1 en 3 jaar in de WWB verblijven is dit 1,5 procentpunt en voor de zeer langdurig uitkeringsgerechtigden is dit 1,2 procentpunt. Uit onderzoek komt ook naar voren dat de netto-effectiviteit van trajecten die gestart zijn in 2005 (onder de WWB) een stuk hoger ligt dan trajecten die in de jaren daarvoor zijn gestart.^{xxix}

Studies naar afzonderlijke gemeenten laten zien dat er veel verschillen in netto-effectiviteit zijn...

- Er bestaan grote verschillen tussen gemeenten. Rotterdam en Eindhoven laten voor wat betreft netto-effecten betere resultaten zien dan Amsterdam en Den Haag maar de beide laatste gemeenten leggen een relatief groter accent op instrumenten gericht op maatschappelijke participatie naast directe bemiddeling naar werk.^{xxx}

... en ook op instrumentniveau zijn er grote verschillen.

- Op instrumentniveau geldt dat bemiddeling en beroepsgerichte scholing een relatief hoog netto effect sorteren.^{xxxi}
- De IRO levert positieve resultaten op met hogere plaatsingscijfers dan reguliere trajecten. Klanten met een IRO hebben wel gunstiger profielkenmerken (kortere uitkeringsduur, meer recente werkervaring, hogere opleiding, meer gemotiveerd voor werk).^{xxxii} Een aantal gemeenten werkt met persoonsgebonden re-integratiebudgetten^{xxxiii}. Hiermee zijn goede

ervaringen opgedaan, hoewel de toepassing nog beperkt is.^{xxxiv}

- De Stichting Blik op Werk rapporteert elk jaar met betrekking tot de klanttevredenheid van mensen die begeleid worden door private re-integratiebedrijven die deelnemen aan het keurmerk. De score neemt elk jaar toe en lag in 2008 op ruim 7,5 gemiddeld.

Wat weten we NIET over de (netto-) effecten van re-integratie?

- Er is nog veel te winnen met nader onderzoek naar netto-effectiviteit in het algemeen, en op het niveau van subgroepen en instrumenten in het bijzonder.
- Over de netto-effectiviteit gemeten in termen van met name de subdoelen 2 en 3 is niets op geaggregeerd niveau bekend.

Wat weten we over het verband tussen re-integratie-uitgaven en effecten?

Het rendement van re-integratie hangt af van de manier van meten: gaat het om het maatschappelijke rendement of om het rendement voor de uitkeringsinstelling?...

... en van het beleid (bijvoorbeeld: een selectieve inzet van instrumenten op basis van een goede diagnose).

Er is een verband tussen de effectiviteit en de trajectprijs.

Het instrument gesubsidieerde arbeid is een duur instrument en de uitstroom is gering.

Vanuit een bredere participatiedoelstelling kan de waardering voor dit instrument daarentegen wel positief zijn.

- Re-integratie kan effect hebben op het vinden van werk, toename in de arbeidsproductiviteit, maar ook een breder maatschappelijk rendement opleveren (bijvoorbeeld betere gezondheid, stabiele gezinssituatie ed.). Een beperkte netto-effectiviteit kan samen gaan met een hoog maatschappelijk rendement van re-integratieondersteuning. Dit valt af te leiden uit de schaarse literatuur over (maatschappelijke) kosten en baten van re-integratie.^{xxxv} Er is echter ook kritiek op de veronderstellingen in dit onderzoek.^{xxxvi} Wanneer niet zozeer naar het maatschappelijk rendement maar puur naar de bespaarde uitkeringslasten wordt gekeken dan valt het rendement van re-integratie negatief uit.^{xxxvii} Tegelijk heeft onderzoek ook laten zien (in het geval van Rotterdam) dat een selectieve inzet van re-integratieondersteuning wel degelijk tot een positief rendement kan leiden. Hier zit wel een paradigmaverschuiving achter want tot enkele jaren geleden was het streven naar een *sluitende aanpak* (voor iedereen een traject) de leidraad, hetgeen tot een lager rendement leidde.
- Gemiddelde trajectprijzen lopen sterk uiteen.^{xxxviii} Duurdere re-integratietrajecten zijn over het algemeen effectiever dan goedkope trajecten.^{xxxix} Uit onderzoek komt verder naar voren dat prijsconcurrentie op de re-integratiemarkt tot een 'race to the bottom' kan leiden (waarbij steeds lagere prijzen de kwaliteit van dienstverlening negatief beïnvloed).^{xl}
- Op instrumentniveau geldt dat loonkostensubsidies en met name gesubsidieerde arbeid een duur instrument is. Gemeenten gaven in 2008 31,6% van hun re-integratiebudget uit aan gesubsidieerde arbeidsplaatsen (ID en Wiw). Eind 2008 hadden 17,5 duizend mensen een dergelijke gesubsidieerde baan. Het vinden van regulier werk vanuit deze oude regelingen vlakt af: in 2007 stroomde 17% uit en in de eerste helft van 2008 lag dit op 5%.^{xli}

Wat weten we NIET over het rendement van re-integratie?

- Zijn gemeenten en UWV voorzover zij meer modulair inkopen kosteneffectiever dan wanneer zij meer integrale trajecten inkopen?
- De maatschappelijke kosten en baten van re-integratieondersteuning vormen een nog grotendeels onontgonnen terrein.

Wat kunnen we concluderen over kosten, bereik en effecten van re-integratie?

Het nieuwe inkoopkader van UWV lijkt succesvol.

- Bij de re-integratieuitgaven WW zien we de laatste jaren een verschuiving van programma-uitgaven naar uitvoeringskosten. Dit hangt samen met de sterkere regietaak van de re-integratiecoach in combinatie met inkoop van modulaire diensten in plaats van volledige trajecten. De bruto plaatsingsresultaten laten de afgelopen jaren eveneens een stijgend verloop zien. De strakkere regie vanuit UWV op de uitvoering van re-integratieondersteuning lijkt daarmee succesvol te zijn.

Er is geen onderbouwde informatie over verschillen in effectiviteit en rendement tussen gemeenten die re-integratie voornamelijk zelf doen en gemeenten die vooral uitbesteden.

- Gemeenten zijn de laatste jaren eveneens overgegaan op een uitvoeringsmodel waar de gemeentelijke klantmanager een sterkere regietaak heeft in combinatie met modulair ingekochte dienstverlening. Dit zal ongetwijfeld tot een soortgelijke verschuiving van programma-uitgaven naar uitvoeringskosten leiden maar gegevens hierover zijn er niet. Er is niets bekend over de kosten van de inzet van publieke klantmanagers en ook niet over het verband tussen deze benadering en het resultaat in termen van (netto)-effectiviteit. Dit laatste geldt overigens ook voor het UWV.

Cijfers over netto-effectiviteit kunnen een onderschatting zijn van de werkelijke effectiviteit van re-integratie-ondersteuning en voor een adequaat beeld moet ook het bredere (activerings-)beleid meegenomen worden.

- De netto-effectiviteit lijkt over het geheel genomen gering. Maar dit kan een vertekening van de werkelijkheid zijn.^{xliii} In de eerste plaats meten studies naar netto-effectiviteit vaak niet het 'motivatie-effect'. Een programma kan al vóór de start een effect hebben – bijvoorbeeld doordat mensen zelf sterker gemotiveerd worden om werk te zoeken. Daarnaast heeft beleid ook effecten voor degenen die niet direct deelnemen: d.w.z., het beleid heeft 'uitstralingseffecten'. Tot slot: het re-integratiebeleid maakt onderdeel uit van een algemeen activeringsbeleid, waarbij ook ingrepen hebben plaatsgevonden in hoogte en duur van uitkeringen. Effecten van dit algemene beleid (naast de effecten van het re-integratiebeleid) zijn in netto – effectiviteitstudies niet zichtbaar.

De netto-effectiviteit ligt na de invoering van de WWB hoger dan in de jaren er voor.

- Onderzoek naar netto-effectiviteit loopt altijd enkele jaren achter op de actuele situatie in de uitvoering. Er zijn indicaties dat de netto-effectiviteit na de introductie van de WWB sterk is toegenomen. Een voorbeeld is een recent onderzoek naar de effectiviteit van de inzet van trajecten in de gemeente Amsterdam. Lag de

netto-effectiviteit in de periode 2001 – 2004 nog op 4,2 procentpunt, over de periode 2001 – 2007 gemeten lag dit inmiddels op 6,8 procentpunt.

Een selectieve inzet van re-integratieondersteuning in combinatie met een strakke sturing op de uitvoering loont.

- Er valt nog veel rendement te halen uit een selectievere inzet van re-integratieondersteuning. Een goede diagnose (wie heeft wanneer welke dienstverlening nodig) en strakkere afspraken met betrokkenen (uitvoerder, werkzoekende en werkgever), eventueel met inzet van loonkostensubsidies, kan er toe bijdragen dat met eenzelfde budget een veel beter resultaat bereikt wordt. Verder blijkt uit onderzoek dat bemiddeling een effectief instrument is.^{xliii} Meer in het algemeen geldt dat kortdurende trajecten eventueel afgewisseld met het verrichten van (maatschappelijke) activiteiten effectiever zijn dan langdurige trajecten met een groot risico op insluiting ('lock-in')^{xliiv}. De netto-effectiviteit van beroepsgerichte scholing is zoals eerder vermeld, wel relatief hoog.

Welke suggesties doet de Raad voor Werk en Inkomen vanuit dit Factsheet ten aanzien van sturing en informatie?

- De 60% norm, dit is de resultaatindicator voor de doelstelling '*uitstroom naar regulier werk met behulp van re-integratieondersteuning*', staat centraal bij de vraag in hoeverre de re-integratiemiddelen goed worden besteed. Volgens deze norm moet minimaal 60% van het aantal mensen dat in een jaar met vorm van re-integratieondersteuning start binnen 24 maanden uitgestroomd zijn naar een reguliere baan. Nu wordt elke uitstroom naar werk geteld als een resultaat. De Raad voor Werk en inkomen geeft in overweging om de lat op twee onderdelen wat hoger te leggen:
 - In de eerste plaats door een minimaal aantal gewerkte uren te hanteren.
 - In de tweede plaats door eveneens de *duur* van de periode waarin gewerkt wordt mee te nemen in de norm.
- De Raad beveelt verder aan om afzonderlijke deelnormen te hanteren voor de verschillende uitkeringsregelingen. Overigens wordt er al gewerkt met verschillende prestatie indicatoren bij de aansturing van de uitvoeringsorganisaties. Die indicatoren staan echter los van de 60% norm. De 60% norm voor de WW is niet erg ambitieus want deze wordt in de praktijk al gerealiseerd, maar voor de regelingen voor arbeidsgehandicapten en vooral voor de WWB legt de 60% norm voor de korte termijn de lat op een niet haalbare hoogte. Een dergelijke uniforme norm biedt voor de betreffende uitkeringsinstellingen geen richtsnoer. De 60% norm speelt geen enkele rol in de jaarlijkse verantwoording vanuit UWV en gemeenten.
- Zoals uit de Factsheet blijkt, zijn er nog veel witte vlekken bij het beantwoorden van de vraag of de middelen om uitkeringsgerechtigden en werklozen aan werk te helpen, effectief en selectief worden ingezet. De Raad acht een coördinerende rol van het ministerie van SZW voor de hand liggend om de bestaande witte vlekken op te lossen. Desgewenst is de Raad bereid zelf aanvullend onderzoek (te laten) doen. In 2010 zal de Raad in ieder geval een procesanalyse effectiviteit van re-integratie uit laten voeren, waarin inzicht verkregen dient te worden in de rol die het uitvoeringsproces speelt en kan spelen om re-integratiedoelen te bereiken. Daarnaast zal de RWI op basis van CBS-data een cliëntstromen onderzoek doen waarin onder andere ingegaan wordt op bereik en effecten van re-integratiedienstverlening.

Noten:

ⁱ De doelstellingen 1,2 en 4 komen overeen met doelstellingen die het kabinet heeft geformuleerd (Begroting van het Ministerie van SZW 2010), de derde doelstelling is eveneens relevant. Er gaat ook publiek geld naar maatregelen die moeten voorkomen dat mensen in één van de uitkeringsregelingen stromen.

Daarbij kan het bijvoorbeeld gaan om:

- de poortwachtersrol van gemeenten bij nieuwe instroom WWB;
- behoud van werk voor gedeeltelijk arbeidsongeschikten (door inzet van werkgevers- en werknemersvoorzieningen);
- preventief inzetten van re-integratiegelden bij werknemers die werkloos dreigen te worden (art 72 WW).

ⁱⁱ Het gaat daarbij met name om basisdienstverlening UWV Werkbedrijf, leerwerkloketten en mobiliteitscentra. Het budget hiervoor bedraagt in 2010 € 382 mln. (begroting minSZW 2010, p. 97). Dit budget komt naast de in dit Factsheet genoemde bedragen.

ⁱⁱⁱ Plan van aanpak re-integratie, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

^{iv} Voor alle realisatiecijfers (tot en met 2008) geldt als bron het Jaarverslag 2008 van het Ministerie van SZW. Voor alle prognosecijfers (vanaf 2009) geldt als bron de Begroting 2010 van het Ministerie van SZW.

^v Wij volgen hierbij de indeling, terminologie en bedragen van de begrotingen van het Ministerie van SZW. In deze begrotingen wordt ten aanzien van UWV een expliciet onderscheid gemaakt tussen programma-uitgaven en uitvoeringskosten. Aangezien verschillen qua feitelijke besteding tussen deze twee kosten-posten niet gemakkelijk te maken zijn, streven we ernaar om bij de volgende Factsheet hier meer details over te presenteren.

^{vi} Zie vorige noot.

^{vii} Begroting 2010 van het Ministerie van SZW, p. 99

^{viii} Bijlage bij de brief van Divosa aan het Ministerie van SZW, 25 maart 2009.

^{ix} **Gemeentelijk re-integratiebudget en gerealiseerde uitgaven, 2004-2008 (miljoenen euro)**

	2004	2005	2006	2007	2008
Meeneemregeling	€ 231	€ 359	€ 577	€ 772	€ 845
Jaarbudget	€ 1.586	€ 1.611	€ 1.629	€ 1.591	€ 1.579
Uitgaven	€ 1.458	€ 1.362	€ 1.373	€ 1.450	€ 1.606
Overschot	€ 359	€ 608	€ 834	€ 914	€ 818
wv terug te betalen aan SZW	€ 0	€ 30	€ 62	€ 68	€ 47

Bron: Ministerie van SZW

De aanpassing van de meeneemregeling betreft een maximering tot 25% van het totale participatiebudget (dus inclusief het educatie- en inburgeringsbudget). Deze aanpassing is aangekondigd in de begroting SZW 2010.

^x Kuhry e.a., *Maten voor gemeenten*, SCP, Den Haag 2007

^{xi} Koehler, S. en H.J. Jansen, De transformatie van de re-integratiemarkt, *Sociaal Bestek 1/2009*, 6-9

^{xii} In 2009 zal naar verwachting de verhouding tussen wat gemeenten uitgeven aan gesubsidieerde arbeid (Wiw/ID) en loonkostensubsidies omgekeerd zijn: 22,6% voor de oude regelingen en 30% loonkostensubsidies. Zie bijlage bij de brief van Divosa aan het Ministerie van SZW, 25 maart 2009.

^{xiii} Zie ook Divosa monitor 2009, p. 102

^{xiv} Bron UWV Kwartaalverkenning 2009II.

^{xv} Begroting 2010 van het Ministerie van SZW tabel 46.4

^{xvi} Ministerie van SZW, Bericht Arbeidsparticipatie, uitkeringen en re-integratie, mei 2009, blz. 18 en 19. Het cijfer van de WW is een ultimo 2008 stand. De WWB-trajecten zijn lopende trajecten over het eerste half jaar van 2008.

^{xvii} Groot, I. e.a. *De lange weg naar werk: Beleid voor langdurig uitkeringsgerechtigden in de WW en WWB*, SEO en TNO/Arbeid in opdracht van de RWI, Den Haag, 2008.

^{xviii} Peters-Bijlsma, M. Ontheffing van de arbeidsplicht. CBS, Den Haag, augustus 2007.

^{xix} Groot e.a. 2008 *op.cit.*

^{xx} Bron CBS. Het jaarverslag CWI 2008 geeft eveneens cijfers. Deze cijfers zijn niet helemaal vergelijkbaar. Van de 495 duizend werkzoekenden die zich in 2008 hebben ingeschreven bij het CWI hebben in hetzelfde jaar 276 duizend zonder re-integratieondersteuning een nieuwe baan gevonden, aldus het CWI jaarverslag.

^{xxi} Sinds 2009 spreken we van UWV werkbedrijf.

^{xxii} Het gaat om mensen die ingeschreven stonden bij het CWI als werkloos werkzoekende en werk hebben gevonden (een deel van hen heeft mogelijk re-integratieondersteuning ontvangen). Plaatsingen op een uitzendbaan bleken vrijwel net zo duurzaam als andere plaatsingen. Bij de uitzendbanen bleek 62% na 30 maanden nog steeds aan het werk, bij de andere banen was dit 70%. Bron: Heyma, A. en C. van Klaveren, Uitzendbaan versus direct dienstverband: vergelijking loopbanen CWI-cliënten, SEO, Amsterdam 2008.

^{xxiii} Hersevoort, M., M. Geerdinck en C. Wagner, Eénmeting uitstroombestemming re-integratieondersteuning; Voorlopige cijfers 2005 en 2006, Centrum voor Beleidsstatistiek, CBS, Den Haag/Heerlen 2009

^{xxiv} Hersevoort e.a. 2009 *op.cit.* Een veel positiever beeld over de duurzaamheid van de uitstroom wordt zichtbaar, wanneer een andere uitstroombestemming wordt gehanteerd. In de G4-gemeenten bleek dat wanneer klanten (volgens de gemeentelijke registratie) naar werk waren uitgestroomd, 89% van hen 6 maanden later nog steeds aan het werk was en 84% van hen 12 maanden na werkaanvaarding nog steeds werkte. Bron: Inspectie Werk en Inkomen, Perspectief op duurzame uitstroom uit de WWB. Den Haag, december 2008.

^{xxv} Betreft bedrag voor cliënten op trede 1, 2 en 3 en voor ondersteunende activiteiten. Meerjarenbeleidsplan WPR 2008-2011, Dienst Werk en Inkomen, gemeente Amsterdam.

^{xxvi} Gemeente Utrecht, Effectiviteitsmeting re-integratie: resultaten van gestarte trajecten in 2007. Afdeling Bestuursinformatie, april 2008.

^{xxvii} Daar tegenover staat dat 13% is gedaald op de ladder. Bron: WSO-HSZ Jaarrapportage 2008, Gemeente Amersfoort.

^{xxviii} Groot e.a. 2008 *op.cit.*

^{xxix} Groot e.a. 2008 *op.cit.*

^{xxx} De volgende tabel vat de resultaten van verschillende gemeentelijk onderzoeken samen. In alle gemeenten wordt een substantieel netto-effect gevonden. Vanwege de verschillen in onderzoeksmethode zijn de resultaten *niet onderling vergelijkbaar* maar duidelijk is dat de netto-effectiviteit van re-integratie in deze studies groter is dan het gemiddelde resultaat uit landelijk onderzoek. Gedeeltelijk kan dit komen door betere data maar het kan ook een gevolg zijn van een recentere meetperiode, waaruit dan weer zou blijken dat de effectiviteit van re-integratie de laatste jaren is toegenomen.

	Rotterdam I	Rotterdam II	Den Haag	Amsterdam	Enschede	Eindhoven
Netto-effect	-7,2 maand	-5,4 maand	-2 maand	6,8%pnt.	15,0%pnt.	8,9%pnt.

^{xxxi} Groot e.a. 2008 *op.cit.*

^{xxxii} Zie brief van minSZW aan de Tweede Kamer van 2 februari 2009 over Eindevaluatie IRO.

^{xxxiii} Zie bijvoorbeeld Omnibusenquête onder gemeenten 2008 (webapplicatie RWI site).

^{xxxiv} Zie: Bosselaar, H. en Prins, R. Werkenderwijs met pgb's, tussenrapportage over gemeentelijke initiatieven met persoonsgebonden budgetten, Divosa, Utrecht, 2008.

^{xxxv} Kok, L. e.a., *Kosten en baten van re-integratie*, SEO in opdracht van Borea, Amsterdam 2006

^{xxxvi} Koning, P. en N. Bosch, De maatschappelijke kosten en baten van reïntegratie, CPB, Den Haag 2007.

^{xxxvii} Groot, I. e.a., *Effect van re-integratietrajecten op de uitgaven aan sociale zekerheid*, SEO in opdracht van het Ministerie van SZW, Amsterdam 2007

^{xxxviii} De gemiddelde trajectprijs van de gemeente Den Haag lag op € 7.602, in Amsterdam was dit € 2.443 en in Rotterdam € 3.074. Deze gemiddelde prijzen zijn onderling niet zondermeer vergelijkbaar. Bron: Rekenkamer Gemeente Den Haag, Rekenkamer Amsterdam, Rekenkamer Utrecht.

^{xxxix} Groot, I. e.a., *Werkt de reïntegratiemarkt: Onderzoek naar marktwerking op de reïntegratiemarkt*, SEO in opdracht van het Ministerie van SZW, Amsterdam, 2006

^{xl} OECD, *Innovations in Labour Market Policies: The Australian Way*, Parijs, 2001 en Koning P. en A.M. Onderstal, Goed aanbesteed is het halve werk, *CPB document Nr. 63*, Den Haag 2004.

^{xli} Ministerie van SZW, Bericht Arbeidsparticipatie, uitkeringen en re-integratie, mei 2009, blz. 20.

^{xlii} Einerhand, M., Effecten van beleid: is meten weten? *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken 25 (1)*: 63-65

^{xliii} Heekelaar, A., W. Zwinkels en D. Ooms, Evaluatie Jobhunting Randstad Rentree: een tussentijds onderzoek naar de resultaten van jobhuntingtrajecten voor WWB-gerechtigden in Rotterdam. SWA/SoZaWe Rotterdam, TNO Arbeid, 2007.

^{xliv} In Australië is men daarom na 2003 overgegaan op een uitvoeringsmodel ("Active Participation model") waarin trajecten en perioden van activering (bijvoorbeeld werken met behoud van uitkering) elkaar elke 6 maanden afwisselen totdat iemand is uitgestroomd naar regulier werk. Bron: Van de Meerendonk A., *Job Network: De markt voor bemiddeling en re-integratie in Australië*, SZW Werkdocumenten No. 317, Den Haag 2004